

УДК 338.001.36

DOI 10.32755/sjeducation.2020.02.038

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ МОЛОДІЖНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Гончаренко Оксана Григорівна, доктор економічних наук,
професор, начальник кафедри економіки та соціальних дисциплін,

Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вулиця Гонча, 34)

ORCID: 0000-0003-1101-6019

Сіренко Крістіна Юрївна, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та соціальних дисциплін,

Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вулиця Гонча, 34)

ORCID: 0000-0003-2705-0924

Актуальність теми наукової статті обумовлена зростанням вагомості людського капіталу як чинника економічного зростання. Встановлено, що вчені розглядають людський капітал з позиції економічного активу, який формується шляхом інвестування в освіту і професійну підготовку робітника. Зазначено, що підготовка кваліфікованої робочої сили в Україні є неоптимальною і не відповідає потребам вітчизняного ринку праці, що потребує їх синхронізації. Визначено, що незважаючи на зниження основних кількісних показників охоплення вищою освітою, за останні десять років студентами закладів вищої освіти стають близько 70 % школярів і Україна за показником охоплення населення вищою освітою зберігає п'яте місце в Європі та дванадцятье у світі. Встановлено, що дефіцит кадрів, підготовлених для роботи в нових суспільно-економічних умовах, став об'єктивною причиною зміни структури спеціальностей, за якими здійснювалась підготовка фахівців. Підкреслено, що серед основних причин неформальної зайнятості є недосконалість організаційно-управлінських і регулятивних механізмів ринку праці, сфери зайнятості, розбалансованість ринку праці та освітніх послуг, унаслідок чого змінюється кількісно-якісна структура ринку праці та поглиблюється невідповідність рівня кваліфікації працівників потребам роботодавців. Досліджено, що крім формального сигналу щодо фахових компетентностей у вигляді диплому, роботодавець враховує наявність у претендентів на робоче місце «м'яких» навичок (soft skills), якими вважаються неспеціалізовані, міжпрофесійні навички, які дозволяють фахівцю адаптуватись до нових умов, виконувати нестандартні завдання, змінювати сферу зайнятості.

Ключові слова: *ринок праці, людський капітал, трудові ресурси, безробіття.*

CURRENT TRENDS IN YOUTH EMPLOYMENT IN UKRAINE

Honcharenko Oksana, Doctor of Sciences (Economy), Professor,
Head of the Department of Economy and Social Disciplines,
Academy of the Penitentiary Service
(14000, Ukraine, Chernihiv, Honcha st., 34)
ORCID: 0000-0003-1101-6019

Sirenko Kristina, PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economy and Social Disciplines,
Academy of the Penitentiary Service
(14000, Ukraine, Chernihiv, Honcha st., 34)
ORCID: 0000-0003-2705-0924

The relevance of the scientific article topic is due to the growing importance of human capital as a major factor in economic growth, so higher education is becoming an important means of forming a new generation of qualified personnel and the development of intellectual capital. As a basis for the formation of human capital, education is related to the functioning of the labor market. The imbalance in the development of higher education and the labor market causes both a surplus of specialists in certain areas of training and a shortage of highly qualified personnel in some specialties. Scientists consider human capital from the standpoint of economic asset, which is formed by investing in education and training of the worker, and contributes to the specific effect associated with the involvement in material production of economically active labor.

The purpose of the article is to assess the state of the national labor market and study the share of economically active population by level of education, identify existing problems and the ways of their solving.

The results of the study. The training of skilled labor in Ukraine is suboptimal and does not meet the needs of the domestic labor market, which requires their synchronization. Despite the decline in the main quantitative indicators of higher education coverage, over the last ten years about 70% of students have become students of higher educational institutions and Ukraine ranks fifth position in Europe and twelfth position in the world in terms of higher education coverage. It is established that the shortage of personnel trained to work in the new socio-economic conditions is an objective reason for changing the structure of specialties for which training is carried out, and the chronic lack of funding for higher education forces to expand enrollment in social sciences and humanities disciplines which attract students. The main reasons for informal employment are the imperfection of organizational, managerial and regulatory mechanisms of the labor market, employment, imbalance in the labor market and educational services, which do result in changes in the quantitative and qualitative structure of the labor market and personnel skills mismatch. In this context, the optimization of public procurement and funding of training in higher education institutions remains relevant. It is investigated that in addition to the formal signal of professional competencies in the form of a diploma, the employer

considers the presence of job applicants “soft skills”, which are considered non-specialized, between professional skills that allow professionals to adapt to new conditions, perform non-standard tasks to change the field of employment.

Conclusions. *Ukraine’s national economy could be more productive if the state focused on ensuring the productive potential of young people. “The positive effects of public investment in youth employment can be enhanced by ensuring that young workers have the necessary skills. In this sense, linking infrastructure investment to labor market policies will help increase the number and quality of jobs for young people” [10].*

The research shows that in Ukraine the quality of training in the system of higher educational institutions does not fully meet the needs of the national labor market, which causes a high level of unemployment of their graduates. As a result, Ukraine is losing the factors of economic growth – human and intellectual capital, which migrates abroad not realizing itself in the country. Thus, it requires new approaches to the development of the higher education system and in modern conditions higher educational institutions should intensify activities aimed at strengthening cooperation between business and employers in maximizing the adaptation of educational programs to the needs of the national economy which are extremely popular with domestic experts.

Key words: *labor market, human capital, labor resources, unemployment.*

Сьогодні освіта є головним соціальним інститутом, який задовольняє потреби національної економіки в кваліфікованій робочій силі. Із зростанням вагомості людського капіталу як основного чинника економічного розвитку вища освіта стає важливим засобом формування нової генерації кваліфікованих кадрів та розвитку інтелектуального капіталу [1]. Рівень розвитку суспільства визначається рівнем розвитку людського капіталу, який формується із умінь, здібностей та навичок працівників, що використовуються в процесі праці і які номіновано професійними компетентностями. Як основа формування людського капіталу освіта пов’язана із функціонуванням ринку праці. Дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, присвячені проблемам модернізації суспільного розвитку, показують, що основною умовою конкурентоспроможності працівника на ринку праці є формування ефективної стратегії соціально-економічної поведінки, заснованої на особистісних адаптаційних ресурсах. Ефективність трудової адаптації забезпечується не тільки особистісними якостями (цілеспрямованістю, активністю та соціальними зв’язками), але і сформованим попитом на робочу силу, яка має відповідний рівень освіти і кваліфікації. Незбалансованість роз-

витку вищої освіти та ринку праці обумовлює одночасно як надлишок фахівців певних напрямів підготовки, так і дефіцит висококваліфікованих кадрів за деякими спеціальностями. Негативна тенденція, що сформувалась на ринку праці України, свідчить про зменшення обсягів зайнятого населення і збільшення рівня безробіття, а тому незайнятість населення (особливо молодих людей) є гострою соціальною проблемою, природа виникнення якої впливає із невідповідності обсягів їх державного замовлення потребам ринку праці. Так, за статистикою Держслужби зайнятості, у першому півріччі 2019 р. серед зареєстрованих безробітних в Україні 49 % мали вищу освіту. Рівень безробіття в останні п'ять років серед населення з повною вищою, базовою вищою та неповною вищою освітою знаходився в межах 7–8 %; 13,7–16,3 % та 7–9 % відповідно [6].

Постановка проблеми. Відсутність дієвого механізму саморегулювання ринку освітніх послуг і ефективного державного замовлення на підготовку спеціалістів для галузей національної економіки не дозволяє випускникам працевлаштуватися. Дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили на ринку праці зумовлений необґрунтованою кількістю спеціалістів, які випускають заклади вищої освіти, зорієнтовані на випуск популярних серед молоді професій, яких уже сьогодні і так підготовлено забагато.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємодії освіти і ринку праці, розвитку вищої освіти і підвищення її якості до потреб роботодавців та національної економіки вже тривалий час знаходяться в полі зору вітчизняних науковців: В. Антонока [1], В. Зінченко [8], Н. Красовської [9], В. Сафонової [11], Н. Шульги [13] та багатьох інших учених.

Метою статті є оцінка стану національного ринку праці та дослідження частки економічно активної частини населення за рівнем освіти, виявлення наявних проблем та визначення перспектив їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Засновники концепції людського капіталу Г. Беккер і Т. Шульц розглядають освіту головним чинником зростання соціального й економічного добробуту та економічного зростання країни. Шульц Т., характеризуючи людський капітал, акцентує увагу на нагромадженні знань, на-

вичок, вмінь, які необхідно цілеспрямовано інвестувати в працівника [14]. Беккер Г., розкриваючи особливості формування людського капіталу, визначає його як витрати на освіту, підготовку на виробництві, медичні послуги, витрати на мобільність, що сприяє міграції робітників, а також витрати на пошук інформації про стан економіки [2]. Праці інших зарубіжних учених В. Бартлетта, М. Нордіна, І. Пессона, Д. Роота присвячені ролі освіти в нагромадженні людського капіталу. Макконел К. та Брю С. розглядають інвестицію в людський капітал «як будь-яку дію, що, по-перше, підвищує кваліфікацію і здібності, які сприяють підвищенню продуктивності праці, по-друге, необхідність інвестування в освіту (загальну, спеціальну, формальну та неформальну), бо вона формує якість робочої сили і робить її кваліфікованою і продуктивнішою. По-третє, витрати на охорону здоров'я передбачають профілактику захворюваності, що продовжує тривалість життя, підвищує працездатність і продуктивність. І по-четверте, витрати на мобільність дозволяють робочій силі мігрувати з місць у місця з порівняно низькою продуктивністю й високою оплатою» [7].

Сучасні вітчизняні вчені розглядають людський капітал з позиції економічного активу, який формується шляхом інвестування в освіту та професійну підготовку робітника, що забезпечує виникнення специфічного економічного ефекту, пов'язаного із залученням у матеріальне виробництво кваліфікованої економічно активної робочої сили. На думку А. Чухна, в Україні ситуація у сфері формування та використання людського капіталу суттєво не змінюється. Він зазначає, що її зміна може відбутися тоді, коли суспільство перейде на новий інформаційний рівень, і людина одночасно буде як носієм знань, так і «робочою силою, що вміє застосовувати та використовувати ці знання у виробництві» [12]. Слід зазначити, аби знання набули ознак капіталу, працездатне населення країни, як її продуктивна сила, повинна бути зайнятою, тобто мати можливість працювати. Саме тоді знання, професійні навички та компетентності забезпечують дохід своєму власнику, а значить, набувають ознак капіталу. І важливу роль у цьому процесі, на думку науковців, відіграє ринок праці [10]. Пропозиція на ринку праці визначається чисельністю

економічно активного населення, яке в Україні останніми роками скорочується, про що свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1 – Основні показники ринку праці України за 2010–2018 рр.*

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Економічно активне населення у віці 15–70 років (тис. осіб)	20 894	20 893	20 851	20 825	19 920	18 098	17 955	17 855	17 939
У % до населення відповідної вікової групи	63,6	64,2	64,5	64,9	62,4	62,4	62,2	62,0	62,6
У тому числі: – зайняте населення у віці 15–70 років (тис. осіб)	19 180	19 231	19 261	19 314	18 073	16 443	16 276	16 156	16 361
У % до населення відповідної вікової групи	58,4	59,1	59,6	60,2	56,5	56,7	56,3	56,1	57,1
– безробітне населення (розраховане за методикою МОП) у віці 15–70 років (тис. осіб)	1 713,9	1 661,9	1 589,8	1 510,4	1 847,6	1 654,7	1 678,2	1 698,0	1 578,6
У % до населення відповідної вікової групи	8,2	8,0	7,6	7,3	9,3	9,1	9,3	9,5	9,1

*Складено за даними Державної служби статистики України

Дані Держстату України показують, що у 2010 році загальна чисельність економічно активного населення у віці 15–70 років становила 20 894, 1 тис. осіб, а в 2018 році скоротилася до 17 439, 5 тис. осіб. Показник зайнятості економічно активного населення у віці 15–70 років має теж стійку тенденцію до зниження, і в 2010 році зайнятими були в середньому 19 180 тисяч осіб, то в 2018 році їх кількість скоротилася на 14 % і становила

в середньому 16 361 тисячу осіб. Показником, що характеризує ефективність функціонування ринку праці з позиції держави, є рівень безробіття, який в Україні становив у 2018 році 9,1 %, у порівнянні з 2017 роком він знизився на 0,4 % (становив 9,5 %). Крім безробіття, питання реалізації освітнього потенціалу актуалізується високим рівнем трудової неактивності [6]. Кількість економічно неактивного населення з вищою освітою віком 15–70 років у 2018 р. становила 3,6 млн осіб, з них кожен третій виконував домашні обов'язки. Значну частину становили незайняті особи працездатного віку, які припинили активні пошуки роботи, тому що втратили надію її знайти (зневірені), та ті, які не знали, де і як шукати роботу, або переконані у відсутності відповідної для них роботи. Отже, за даними Держстату, рівень економічної неактивності осіб у віці 15–70 років з вищою освітою за останні три роки знаходиться у межах 21,8–23,6 %; 42,0–47,7 % та 31,6–32,9 % [6]. Хоча ця категорія осіб за умови сприятливої ринкової кон'юнктури мала можливість реалізувати свій освітній потенціал на ринку праці.

Підготовка кваліфікованих кадрів в Україні є неоптимальною і не відповідає потребам вітчизняного ринку праці, що потребує їх синхронізації. Динаміка охоплення вищою освітою населення в Україні відображено в табл. 2.

Таблиця 2 – Динаміка основних кількісних показників охоплення вищою освітою в Україні*

Показники	2007–2008 навч. рік	2018–2019 навч. рік	2018–2019 навч. рік в % до 2007–2008 навч. року
Кількість ЗВО всього:	351	282	80,0
в т. ч. державних	242	209	86,0
приватних	109	73	67,0
Кількість студентів в ЗВО, тис. осіб	2 372,5	1 322,3	56,0
державної та комунальної власності	1 995,1	1 215,6	61,0
приватної форми власності	377,4	106,7	28,0
Кількість студентів на 10 тис. населення	511,6	314,0	61,0
Охоплення населення вищою освітою, %	14,9	10,4	70,0

*Складено за даними Державної служби статистики України

Слід зазначити, що незважаючи на зниження основних кількісних показників охоплення вищою освітою, за останні десять років студентами закладів вищої освіти стають близько 70 % школярів і Україна за показником охоплення населення вищою освітою зберігає п'яте місце в Європі та дванадцяте в світі [10]. Дефіцит кадрів, підготовлених для роботи в нових суспільно-економічних умовах, став об'єктивною причиною зміни структури спеціальностей, за якими здійснювалась підготовка фахівців, а хронічний брак фінансування закладів вищої освіти змушував останніх розширювати набір студентів за суспільно-гуманітарними спеціальностями, які користувались попитом і приваблювали студентів (табл. 3).

Таблиця 3 – Кількість студентів ЗВО за окремими галузями знань і спеціальностями*

Спеціальність	2010 рік		2018 рік	
	Кількість студентів, осіб	Структура, %	Кількість студентів, осіб	Структура, %
Право	194 099	10,6	109 204	10,1
Гуманітарні науки	123 529	6,8	57 787	5,3
Педагогіка/освіта	154 681	8,5	141 991	13,1
Охорона здоров'я	74 826	4,6	96 326	8,9
Соціальні науки, економіка, управління	684 749	37,6	299 263	27,7
Природничі науки	99 431	6,0	30 209	2,8
Фізико-математичні науки	18 385	0,1	1 916	0,1
Інженерія	407 688	22,2	245 235	22,7
Металургія та матеріалознавство	11 087	0,6	8 080	0,7
Комп'ютерні науки	53 933	3,0	87 259	8,6

*Складено за даними Державної служби статистики України

За офіційною статистичною інформацією майже половина студентів закладів вищої освіти навчаються за державним замовленням (у 2018–2019 рр. – 44,1 %), при цьому з числа випускників ЗВО у 2018 р. лише 360 тисяч випускників (або 12,1 %) отримали направлення на роботу. Більшість випускників, і в тому числі тих, які навчалися за рахунок бюджетних коштів, не змогли працевлаштуватися і перебували у стані її пошуку, або ж працевлаштувалися не за фахом або «поповнили лави» неформально зайнятих. Інші дані обстежень Держстату домогосподарств України з

питань економічної активності показують, що нині не за фахом працюють 70 % осіб з вищою освітою в галузі фізичних, математичних та технічних, 46 % – біологічних, агрономічних та медичних наук, 76 % – прикладних наук і техніки [6].

Сьогодні проблеми молодіжного безробіття є загальноосвітньою тенденцією, для якої характерним є залучення молоді до нестабільної прекарної праці або робота молоді за спеціальністю нижчої кваліфікації у порівнянні зі здобутою освітою. Світовою тенденцією є також вищий рівень офіційного молодіжного безробіття, аніж серед інших груп населення.

Освіченість сучасних працівників зростає, однак шанси знайти роботу – ні. У країнах, що розвиваються, до 75 % молодих людей мають нерегулярну роботу, а 90 % працюють у неформальному секторі [15]. Не винятком є і Україна, де професійно-кваліфікаційні диспропорції вітчизняної соціально-трудової сфери поглиблюються деформалізацією соціально-трудових відносин.

За офіційною статистикою, чисельність неофіційно працюючих осіб з вищою освітою у 2018 р. в Україні становила 1 млн осіб – 28,7 % від загальної кількості цієї категорії працюючих. Зазвичай неформально зайняте населення, в тому числі й із вищою освітою, працює не за фахом, у найпростіших професіях. Серед основних причин неформальної зайнятості є недосконалість організаційно-управлінських і регулятивних механізмів ринку праці, сфери зайнятості, розбалансованість ринку праці та освітніх послуг, унаслідок чого змінюється кількісно-якісна структура ринку праці та поглиблюється невідповідність рівня кваліфікації працівників потребам роботодавців.

Така зайнятість обмежує можливість реалізації більшості соціальних прав; підвищує ризик нестабільної зайнятості та неотримання постійного доходу; призводить до втрати професійно-кваліфікаційних знань та навичок; гальмує процеси ефективної реалізації освітнього та інтелектуального потенціалу робочої сили. У цьому контексті актуальною залишається оптимізація державного замовлення та фінансування підготовки кадрів у закладах вищої освіти [11].

Сучасні українські заклади вищої освіти не готують в достатній кількості фахівців із навичками, які затребовані бізнесом. Система

освіти є джерелом пропозиції кваліфікованої праці на ринку, але відсутність ефективної системи адаптації структури підготовки кадрів до потреб ринку поглиблює структурні диспропорції в цій сфері. Слід зазначити, що показники рівнів зайнятості за освітою свідчать про те, що роботодавці віддають перевагу особам з вищою освітою (табл. 4).

Таблиця 4 – Економічна активність населення за рівнем освіти у 2018 році, тис. осіб*

Рівень освіти	Економічно активне населення у віці 15–70 років, тис. осіб			Економічно неактивне населення в віці 15–70 тис. осіб	Рівень економічної активності %	Рівень зайнятості, %	Рівень безробіття, %
	всього	в тому числі					
		зайняті	безробітні				
Усе населення в т. ч. мають освіту:	17 939,5	16 360,9	1 578,6	10 724,8	62,6	57,1	8,8
повну вищу	5 989,7	5 524,0	465,7	1 739,7	77,5	71,5	7,8
базову вищу	246,5	209,5	37,0	178,6	58,0	49,3	15,0
неповну вищу	3 343,4	3 108,5	234,9	1 638,2	67,1	62,4	7,0
професійно-технічну	4 709,4	4 244,7	464,7	2 084,3	69,3	62,5	9,9
повну загал. середню	3 329,7	2595,2	334,5	3 605,6	48,0	43,2	10,0
базову заг. середню	311,0	269,5	41,5	1 273,3	19,6	17,0	13,3

*Складено за даними Державної служби статистики України

Але, крім формального сигналу щодо фахових компетентностей у вигляді диплома, роботодавець враховує наявність у претендентів на робоче місце «м'яких» навичок (soft skills), якими вважаються неспеціалізовані, міжпрофесійні навички, які дозволяють фахівцю адаптуватись до нових умов, виконувати нестандартні завдання, змінювати сферу зайнятості. Слід зазначити, що за результатами аналізу професійних умінь в Україні вітчизняні фахівці відзначають значний попит на розвинуті когнітивні

вміння, що дають можливість працівникам швидко оцінювати ситуацію, аналізувати інформацію та ухвалювати рішення, володіти методикою тайм-менеджменту та раціонально розподіляти власний час, постійно розвиватись, удосконалюватись і опановувати нові методи роботи та ефективно спілкуватись. До того ж користуються попитом працівники, які демонструють самоорганізацію, стійкість, прагнення до навчання та командної роботи. Суттєвою вимогою роботодавців до випускників закладів вищої освіти є комплекс підприємницьких та комунікативних навичок, рівень яких у сьогоднішніх випускників ними оцінено як середній. Перспективні наукові дослідження найбільш популярних навичок та компетентностей затребувані роботодавцями у найближчі роки в Україні, на думку вчених, будуть емоційний інтелект, здатність швидко навчатися, вміння критично мислити та швидко адаптуватись до змін ринкової кон'юнктури, бути гнучким та адаптивним, готовим до інноваційних змін та стратегічно мислити.

Причинами дисбалансу підготовки фахівців є інформаційна невизначеність перспектив ринку праці у професійному розрізі, зниження вимог до абітурієнтів під час вступу до закладів вищої освіти, відсутність дієвих моніторингів її якості, в результаті чого вища освіта певною мірою втрачає функцію «ефективного інструменту» інвестування в людський капітал та підвищення індивідуальної конкурентоспроможності. У нинішніх умовах для випускників, які отримали вищу освіту, навіть за державний коштів, існує висока ймовірність бути зайнятим на робочих місцях, які вимагають рівня професійно-технічної підготовки, або взагалі поповнити лави безробітних. Крім того, наявність вищої освіти не гарантує робочого місця з достатнім рівнем оплати праці в Україні, про що свідчить значна кількість осіб з вищою освітою та охочих знайти роботу в інших країнах.

Висновки. Національна економіка України могла бути продуктивнішою, якщо б держава спрямувала зусилля на розкриття продуктивного потенціалу молоді. «Позитивний ефект від державних інвестицій щодо зайнятості молоді може бути посилений забезпеченням того, щоб молоді працівники мали необхідні навички. У цьому сенсі пов'язування інвестицій в інфраструктуру»

ру з політикою на ринку праці сприятиме зростанню кількості та якості робочих місць для молоді» [10].

Проведене дослідження показує, що в Україні якість підготовки фахівців у системі закладів вищої освіти не повністю відповідає потребам національного ринку праці, що й обумовлює високий рівень безробіття їх випускників. А значить Україна втрачає чинники економічного зростання – людський та інтелектуальний капітали, які не реалізувавши себе в країні, мігрують за кордон. Це вимагає нових підходів щодо розвитку системи вищої освіти, і в сучасних умовах закладам вищої освіти слід активізувати діяльність, спрямовану на посилення співпраці бізнесу і роботодавців у частині максимальної адаптації освітніх програм до потреб національної економіки, оскільки ступінь володіння практичними навичками, за умови інтеграційних спрямувань країни, є надзвичайно затребувані вітчизняними фахівцями.

Список використаних джерел

1. Антонюк В. Вища освіта у системі відносин ринку праці. *Економічний вісник Донбасу*. 2015. № 2 (40). С. 132–137.
2. Becker G. Human capital. URL: <http://ssrn.com/abstract=1496221> (дата звернення: 14.11.2020).
4. Bartlett W. The effectiveness of vocational education in promoting equity and occupational mobility amongst young people. *Economic Annals*. 2009. Vol. 54. Issue 180, pp. 7–39.
5. Nordin M., Persson I., Rooth D. Education occupation mismatch: Is there an income penalty? IZA discussion paper. № 3806. Bonn: IZA, 2008.
6. Економічна активність населення України 2019. Статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/zb_EAN_2018.pdf (даа звернення: 14.11.2020).
7. Экономикс: принципы, проблемы и политика: учебник: пер. с англ. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. 17-е изд. Москва: ИНФРА-М, 2009. 916 с.
8. Зінченко В. О. Якість вищої освіти: погляди науковців. *Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2011. № 5 (216). С. 9–16.
9. Красковська О. Ю. Роль освіти в сучасних глобальних умовах. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2011. № 1 (4). С. 182–188.
10. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків (колективна науково-аналітична монографія) / за ред. Е. М. Лібанової. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України. 2010. 496 с.

11. Сафонова В. Є. Вдосконалення методологічних підходів до оцінки якості вищої освіти як загальнодержавного пріоритету. *Економіст*. 2011. № 1. С. 54–59

12. Чухно А. А. Інформаційна постіндустріальна економіка: теорія і практика. Твори: у 3 т. Т. 2. Київ: НДФІ, 2006. 512 с.

13. Шульга Н. Д. Законодавче забезпечення і чинники, що впливають на стан сучасної освітньої політики в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 1. С. 274–281.

14. Schultz, T. W. Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. 1961. Vol. 51, pp. 1–17.

15. ILO: Global employment trends for youth. URL: [https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=ILO+\(2015\),+%C2%A0Global+employment+trends+for+youth.&ie=UTF-8&oe=UTF-8](https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=ILO+(2015),+%C2%A0Global+employment+trends+for+youth.&ie=UTF-8&oe=UTF-8). 2015.

References

1. Antoniuk, V. (2015), "Higher education in the system of labor market relations", *Economic Bulletin of Donbass*, № 2 (40), pp. 132–137.

2. Becker, G. Human capital, available at: <https://ssrn.com/abstract=1496221> (accessed 14.11.2020).

4. Bartlett, W. (2009), "The effectiveness of vocational education in promoting equity and occupational mobility amongst young people", *Economic Annals*, Vol. 54, Issue 180, pp. 7–39.

5. Nordin M., Persson I., Rooth D. (2008), "Education occupation mismatch: Is there an income penalty?" *IZA discussion paper*, № 3806, Bonn: IZA.

6. Economic activity of the population of Ukraine (2019), Statistical collection, available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/zb_EAN_2018.pdf (accessed 14.11.2020).

7. Mcconel, K. R. and Briu, S. L. (2009), *Economics: principles, problems and policies: manual*, Vol. 17, Infa-M, Moscow.

8. Zinchenko, V. O. (2011), "Quality of higher education: views of scientists", *Bulletin of Taras Shevchenko National University*, № 5 (216), pp. 9–16.

9. Kraskovska, O. Yu. (2011), "The role of education in today's global environment", *Bulletin of the International Nobel Economic Forum*, № 1 (4), pp. 182–188.

10. Human development in Ukraine (2010), Minimization of social risks: collective scientific-analytical monograph / in Libanova, E.M. (Ed.), Institute of Demography and Social Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv.

11. Safonova, V. Ye. (2011), "Improvement of methodological approaches to assessing the quality of higher education as a national priority", *Economist*, № 1, pp. 54–59

12. Chukhno, A. A. (2006), *Information post-industrial economy: theory and practice*: works of Taras Shevchenko National University, Vol. 2, NDFI, Kyiv.

13. Shulha, N. D. (2012), "Legislative support and factors influencing the state of modern educational policy in Ukraine", *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, №1, pp. 274–281.

14. Schultz, T. W. (1961), "Investment in Human Capital", *The American Economic Review*, Vol. 51, pp. 1–17.

15. ILO (2015), Global employment trends for youth, available at: [https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=ILO+\(2015\),+%C2%A0Global+employment+trends+for+youth.&ic=UTF-8&oe=UTF-8](https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=ILO+(2015),+%C2%A0Global+employment+trends+for+youth.&ic=UTF-8&oe=UTF-8).